

DINER LLIURE

Ull Clinic/ALR

La crisi està fent florir arreu del món les xarxes d'intercanvi i les monedes socials. De Bristol al Brasil, de l'estat de Nova York al Montseny, centenars de milers de persones aconseguixen part dels productes i serveis que necessiten sense passar pel diner, en les més de 2.500 xarxes d'aquest tipus que hi ha al món.

La gran depressió del 1929 va propiciar el sorgiment de xarxes d'intercanvi i de monedes socials als Estats Units, Alemanya i Àustria, en un període en què circulava molt poca moneda oficial. A la dècada de 1980, diversos col·lectius que volien promoure una economia alternativa van recuperar la idea i la van perfeccionar introduint un sistema de registre dels intercanvis que permetia triangular productes o serveis (intercanvi multirecíproc), de manera que l'intercanvi es feia molt més fluid que el troc tradicional, bilateral i directe. Així van néixer les Lets (Local Exchange Trading System), unes xarxes esteses sobretot a l'àrea anglosaxona. Avui, només a la Gran Bretanya, es calcula que n'hi ha unes 400.

Les crisis econòmiques del nou segle han estimulat una nova onada de xarxes d'intercanvi. Arran de la crisi de desembre de 2001 a Argentina, van proliferar els *clubes de trueque*. En el seu moment àlgid, el 2002, més d'un milió d'argentins van arribar a bescanviar productes en les fires setmanals organitzades per aquests clubs valent-se de monedes no oficials com els *patacones* o els *quebrachos*. Ara, la crisi global torna a estimular la creació d'aquestes xarxes, algunes també a casa nostra. Són les xarxes del Montseny, Tarragona i Santa Coloma de Gramenet, i ja hi ha fins i tot qui està pensant de crear un sistema monetari alternatiu català que connecti totes les xarxes catalanes.

Encara que la vida de moltes xarxes d'intercanvi és efímera, n'hi ha de molt consolidades, com la de la ciutat d'Ithaca a l'estat de Nova York, formada per milers de consumidors individuals i unes 500 empreses i botigues, que utilitza com a moneda l'Ithaca Hora (equivalent a 10 dòlars), o la xarxa suïssa Wir, nascuda ara fa 70 anys, que agrupa 100.000 socis, els quals intercanvien cada any uns 2.000 milions d'euros mitjançant una moneda lliure d'interessos (el wir).

L'ecoseny

La xarxa EcoSeny es va gestar al novembre de 2008 com un moviment social per a l'intercanvi de productes i serveis i per la potenciació de l'ecologia i la creativitat. Dos mesos més tard, el gener de 2009, unes 25 persones van iniciar l'EcoXarxa del Montseny, posant en marxa el seu primer projecte: una xarxa d'intercanvi, a la qual ara pertanyen unes vuitanta persones.

La Xarxa d'Intercanvi del Montseny (Xim) es defineix com una xarxa de favors recíprocs; el favor, producte o servei que una persona rep d'una altra pot ser retornat oferint un altre producte o servei a qualsevol altre membre. És com els bancs del temps, però amb la diferència que no solament s'intercanvien hores de treball, sinó també objectes elaborats o de segona mà, que en el cas de la Xim han de ser sempre ecològics, sostenibles i fets amb criteris de comerç just. Cada usuari fixa un valor al seu producte o servei, negocia l'acord amb el demandant interessat i, si satisfà totes dues bandes, té lloc l'intercanvi. La moneda que el facilita és l'ecoseny, un bitllet que, com la resta de monedes socials, difereix de les monedes oficials perquè opera localment –la bioregion del Montseny–, és assequible a tothom i no genera interessos i, per tant, no té sentit acumular-ne. Per mesurar el valor de les coses, es fa servir l'equivalència d'un ecoseny igual a un euro.

Els intercanvis s'organitzen a través del butlletí bimestral de la Xarxa, una mena de pàgines grogues on apareixen tots els serveis i productes que els usuaris necessiten i ofereixen, així com la manera de contactar-hi. Aquests també poden arribar a acords d'intercanvi a través del web de la Xarxa o a les fires comercials, que són alhora espais de celebració. La primera fira va tenir lloc el passat 22 de març, a la plaça de la Costa del Montseny, va congrega unes 500 persones i va servir per inaugurar la nova moneda.

L'EcoXarxa vol utilitzar ecosenys, juntament amb l'euro, per als intercanvis que generaran altres iniciatives d'economia solidària que té previstes, com una central de compres, una cooperativa de produc-

cions ecològiques i una xarxa bioregional de productors ecològics. A més, estan sorgint nuclis a Granollers, Osona i Gràcia interessats a participar-hi o a replicar l'experiència.

L'eco de Tarragona

Fa també uns mesos, una trentena de botigues de Tarragona es van unir per crear una moneda social, l'eco, amb l'objectiu de promoure una economia solidària i ètica, que doni suport al comerç local, el consum de proximitat i l'agricultura biològica. La iniciativa la impulsa la Xarxa Eco, un col·lectiu ciutadà que s'ha marcat com a objectiu desenvolupar una alternativa sostenible a l'economia competitiva i especulativa actual. A l'octubre passat, aquesta xarxa posà en circulació els primers bitllets d'eco (d'1 i de 5 ecos) per valor d'uns 9.000 euros, amb un fons de 300 euros per comerç. Un eco equival a un euro. Amb ecos es pot pagar parcialment, o de vegades totalment, als productors, comerciants i prestadors de serveis adherits a la xarxa. Els ecos tenen data de caducitat, la qual cosa estimula que circulin i que no acabin en mans d'uns quants. El 5% del seu valor es destina a causes socials i mediambientals.

Les xarxes d'intercanvi intenten sostreure'ns del totpoderós diner, que condiciona les nostres vides.

La Xips colomenca

A Santa Coloma de Gramenet, l'Ateneu Popular Julia Romera està enllestitint els

MÉS INFORMACIÓ

El Montseny:

<http://ecoseny.blogspot.com>

Tarragona:

www.xarxaeco.org

Santa Coloma de Gramenet:

xisc@ara-santacoloma.com

preparatius per engegar per segon cop una xarxa d'intercanvi. Ara fa quatre anys va fer un primer intent, fallit, la Xips (Xarxa d'Intercanvi de Productes i Serveis). Una de les possibles raons del fracàs va ser que la majoria dels seus membres (una setantena) es va afegir a la xarxa més per convenció ideològica que per necessitat, i això va fer que, després d'un boom inicial d'intercanvis, aquests s'anessin reduint fins a desaparèixer. Ara la nova xarxa es diu Xisc (Xarxa d'Intercanvi de Santa Coloma de Gramenet) i aquesta vegada es farà sense moneda social (en la primera es va crear la grama) i utilitzant a fons Internet, a més d'un parell de plafons físics que es penjaran en un dos locals socials de la ciutat.

Destronar el diner

En aquests moments ja disposem de prou experiència per certificar algunes virtuts de les xarxes d'intercanvi: donar liquiditat a totes les persones, mentre tinguin algun producte o habilitat per oferir; allargar la vida útil dels objectes, i enfortir els vincles socials. D'altres són fer que la riquesa creada localment circuli més temps dins de la comunitat que la genera i permetre als participants estalviar diner oficial.

En resum, les xarxes d'intercanvi, amb moneda social o sense, intenten sostreure'ns del totpoderós diner, que ens condiciona la vida. Si més no, es tracta de despullar-lo d'alguns conceptes que, amb el pas del temps, se li han associat –l'escassetat, la cobdícia o l'especulació– i que l'han convertit en un fetitxe, per tal de recuperar-lo com a simple facilitador dels intercanvis econòmics entre les persones ❖

JORDI GARCIA JANÉ
jordi@apostrof.coop